

Беларуская

КРЫНІЦА

Палітычная, Грамадская і Літаратурная Газета.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:

ВІЛЬНЯ, Людвісарская 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19)

Рэдакцыя адчынена ад 9 гадз. ран. да 4 гадз. веч.

Цэны абвестак паводле ўмовы.

„Бел КРЫНІЦА“ каштуе на год—4 зл. на паўгода — 2 зл., на 3 месяцы — 1 зл. Заграніцу ўдвая даражэй.
ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ.

3 бездарожжа
на дарогу!...

Па нашых сёлах працуюць рожныя чужацкія, яўныя і тайныя, арганізацыі і ўцягваюць у свае сеткі беларускую моладзь. Вось жа моладзь наша павінна добра знацца на вартасці гэтых арганізацыяў. Тымчасам, як бачым, знаёмасць нашай моладзі ў гэтай справе слабая, калі яна шмат дзе ідзе пад чужацкім сьцягам.

Найбольш пашыранай такой арганізацыі сярод нашай моладзі на беларускіх землях пад Польшчай зьяўляецца „Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej“. Гэта „Стажышчэ“ пашыраецца перадусім ксяндзы палякі і ўсякімі спосабамі, маючы загад польскага біскупна Ядзвіжкоўскага, пад пляшчам каталіцтва, уцягваюць у яго рады нясьведзанаю беларускую моладзь. І дзякуючы такой сільнай агітацыі, пры помачы нават павялі Каталіцкага Касьцёла, дасялі мнства з нашай моладзі ня толькі каталікаў, але й праваслаўнай ідэе за годасам гэтых агітатараў. Дык няхай-жа будзе ведама беларускай моладзі, што „Stow. Mł. Polskiej“ гэта звычайная польская нацыяналістычная арганізацыя, якая па тое працуе на нашых землях, каб беларусы адцягнуць ад іх адраджэньня, ад іх справы соцыяльнай і, каб урэшце іх спольшчыць і запрэгчы да працы проціў уласнага народу. Аб каталіцкасьці-ж „S.M.P.“ ня прыходзіцца і гаварыць. Ідэя каталіцкасьці — паўсюдная, агульная. Пад сьцягам праўдзівай каталіцкасьці ў нашым краі павінна быць мейсца і беларусам, а тымчасам у радок „S.M.P.“ для нас, для нашай культуры няма мейсца. З гэтага ясна, што каталіцтва ў гэтай арганізацыі — гэта звычайнае прыкрыцьцё польскага нацыяналізму і моладзь наша йсці туды не павінна.

Далей ідзе „Związek Młodzieży Wiejskiej“ (бэбэхаўскае), які так-жа старанна намаўляе да сябе беларускую моладзь. Тут ужо іншы падход. Агітатары з гэтай арганізацыі на словах прызнаюць беларусаў, заклікаюць іх да супольнай працы з палякамі і нават шчыра змагаюцца часам з „S.M.P.“. Але мэта і ў гэтых тая-ж, што і ў гэтых: прысавіць беларуса, прывучыць яго да польскіх рук, заглушыць у ім сваё нацыянальнае і соцыяльнае пачуцьцё і ўрэшце зрабіць з беларуса гной над польскую культуру, пад польскі дабрабыт. Значы, і тут ня мейсца нашай моладзі. Моладзь, якая ідзе і ў гэту польскую арганізацыю, дапускаецца народнага праступку, дапускаецца здрады сямяжных братоў сваіх.

Але апрача гэтых дзьвёх польскіх арганізацыяў на беларускіх і літоўскіх землях, якія „абрабляюць“ нашу моладзь, ёсць яшчэ адна арганізацыя „Стральцоў“. Ёсць гэта грамадзкая польская „бэбэхаўская“ арганізацыя, якая рыхтуе нашу моладзь быць эдольнай, на выпадак патрэбы, да аружнага вышчупленьня, якое, рэч ясна, ня будзе на карысьць беларускага народу, але на шкоду ягонаю. Дух-жа, які пануе ў арганізацыях „Стральцкіх“, гэта дух варожасьці і ненавісьці да беларускай справы, да беларускага соцыяльнага і нацыянальнага адраджэньня. Як да „Стральца“ павінна адносіцца наша моладзь — само праз сябе ясна.

Урэшце, апрача вылічаных польскіх эдэцкіх і санацыяных арганізацыяў на нашых землях, якія палюць на беларускую моладзь, ёсць падобныя арганізацыі польскія і маскоўскія камуністычныя, якія тайным спосабам дабіраюцца да нашай моладзі і здабываюць сярод яе прыхільнікаў, а часта і гара-

Кангрэс Міжнароднай Студэнскай Конфэдэрацыі ў Рызе.

Ад 5 да 15 жніўня с.г. адбываўся чарговы XIV Кангрэс СІЕ. (Confederation Internationale des Etudiants—Міжнародная Студэнская Конфэдэрацыя). Кангрэс быў наладжаны латвійскім студэнствам пад пратэктаратам Прэзыдэнта Латвійскае Рэспублікі. У Кангрэсе брала ўдзел 95 дэлегатаў, рэпрэзэнтуючых 23 студэнскія нацыянальныя арганізацыі. Беларускае студэнства было рэпрэзэнтавана дэлегатамі Аб'яднаньня Беларускіх Студэнскіх Арганізацыяў у асобах: Др. А. Вітушкі і студ. філ. Клагіша.

6 жніўня ў вялікай аўлі Рыскага Унівэрсытэту было ўрачыстае адчыненне Кангрэсу ў прысутнасьці рэктара унівэрсытэту Більманіса, Міністра замежных спраў Зарынаса, сакратара Прэзыдэнта Латвійскае Рэспублікі Зандэрсэ, папскага Нунцыя Msgr. Цэккіні, Выканаўчага Камітэту СІЕ і прадстаўнікоў 23-ох нацыянальных студэнскіх арганізацыяў. Пасьля прывітальных прамоваў, акадэміцкі хор прапаяў некалькі латвійскіх народных песняў, а ў залог агульнага супрацоўніцтва ўсе прысутныя прапаялі дружна „Gaudeamus igitur“.

Папалудні таго-ж дня вучасьвікі Кангрэсу адведзілі могілкі латвійскіх барацьбітоў, згінуўшых за вызваленьне свае бацькаўшчыны, дзе быў зложаны ім вянок. А гадз. 19 ай, у залі студыя рыскага радня, перад мікрофонам былі высказаны прывітаньні Латвійскаму народу шэфамі нацыянальных дэлегацыяў у іх роднай мове. Ад імя Аб'яднаньня Беларускіх Студэнскіх Арганізацыяў („А.Б.С.А“) гаварыў Др. А. Вітушка, які ў сваёй прамове, пасьля прывітаньня, зазначыў, што латвійскі народ гэрці-

чых староньнікаў камунізму. Пэўне-ж, кожная ідэя мае сваіх староньнікаў; так і з камунізмам. Аднак павінны мы ведаць, што камунізм у такой форме, якой яго бачым у С.С.Р.Р., замест шчасьця і дабрабыту, вясе народу поўную няволю. Маскоўскі сучасны камунізм — гэта цяжкая соцыяльная хвароба, з якой здараўленьне ня лёгкае. Праўда, у нас людзям сявёныя агулам жывецца цяжка і нават дужа цяжка. Моладзь гэта адчувае больш, як старыя і рвецца да лепшага жыцьця, а гэта жыцьцё лепшае абяцае суседні камунізм. Аднак моладзь наша павінна ведаць, што камунізм у жыцьці практычным зусім не такі, якім агітатары яго малюць і жыцьцё беларускага селявіна, а нават і работніка ў Радавай Беларусі зусім незайздроснае. Жыцьцё там асабліва селявіна якжа падобнае да жыцьця з часоў павшчыны! Вось-жа і гэтым камуністычным нагаворам моладзь наша не павінна паддавацца.

Мейсцам арганізацыйнай працы і духовага разьвіцьця для беларускай моладзі павінны быць арганізацыі беларускія, а прадусім Беларускі Інстытут Гаоспадаркі і Культуры.

Беларускай моладзі да палешаньня сваёй долі і да вызваленьня народнага ёсьць ална-адзіная дарога беларуская, дарога ўласнага і самастойнага змаганьня за свае нацыянальныя і соцыяльныя правы. Моладзь наша павінна добра сабе ўцяміць, што чужыны, якога-бы колеру яны ня былі, вядуць нас на бездарожжа, вядуць нас да сваіх, а не да нашых мэтаў.

Пара, вялікая пара беларускай моладзі з чужых завулкаў і бездарожжа звярнуць на беларускі прасты і пэўны шляхі!...

чым высілкам здабываюць сабе незалежнасьць і на далей не парваў брацкіх адносінаў з намі, даючы ў сваёй дзяржаве магчымасьць разьвівацца беларускай культуры, за што шчыра падзякаваўшы, вітае брацтва латвійска-беларускага народаў.

У наступныя дні, апрача працы ў 6 камісіях СІЕ, адбыліся экскурсіі па Латвіі, даклады, а ўвечар — балі і банкеты.

У адным з дакладаў аб мэтах і будучыні СІЕ закранута было пытаньне аб выхаваньні моладзі ў духу прыцельскіх міжнародных адносінаў і было таксама закранута пытаньне аб уосесьветным разаружэньні. Вэнгерскі дэлегат востра скрытыкаваў дзеяльнасьць Лігі Нацыяў, асабліва праект яе старэньня міжнароднай арміі дзеля ўтрыманьня сусьветнага опакю. У абарону Лігі Нацыяў выступіў швайцарскі дэлегат.

Адным з галаўнейшых пытаньняў зьяўляецца рэарганізацыя СІЕ. Ісваючы да гэтага часу паралак выбараў Выканаўчага Камітэту выклікаў непаразуменьне паміж паасобнымі нацыянальнасьцямі, ні сачы палітычны характар, што было прычынай выступленьня ў мінулым годзе з СІЕ. невястрых дэлегацыяў: Голянды, Даві, П. Ам. Злуч. Штатаў, Канады, Швэцыі, Паўднёвае Амэрыкі і інш. Рэарганізацыя статуту СІЕ, дасяць, быццам, магчымасьць ня толькі вярнуцца выступіўшым нацыям, але нават і ўвайсці другім народам. Паводле новага статуту СІЕ, выбіраюцца прадстаўнікімі паасобных нацыяў Выканаўчы Камітэт, які складаецца з: старшын, віцэ-старшын і генэральнага сэкратара. Кіраўнікімі паасобных Камісіяў (6) выбіраюцца прадстаўнікі таго-ж студэнскага нацыянальнага саюзу, ў якой дзяржаве знаходзіцца давая камісія. Праца СІЕ. у цэласьці падлягае кантролі Рэвізыйнай Камісіі СІЕ., у склад якой уваходзяць прадстаўнікі ад кожнага нацыянальнага студэнскага саюзу. Дзеля аканчальнага выбару Выканаўчага Камітэту і перапрацоўкі статуту СІЕ. сабаруцца прад Калядамі прадстаўнікі ўсіх нацыянальных студэнскіх саюзаў у Гішпанію або ў Швайцарыю. Старшынёю СІЕ. пакульшто астаецца стары старшыня СІЕ. гр. Я. Пажарскі (паляк).

Беларуская дэлегацыя на Кангрэсе СІЕ зрабіла даклад аб дзеяльнасьці „АБСА“, аб становішчы і варунках жыцьця і працы беларускага студэнства, і аб нацыянальна-культурным уціску ўсяго беларускага народу.

Няспрыяючае надзв'ер'е падчас Кангрэсу і нейкі хаўтурны настрой на яго паседжаньнях не пашкодзілі дэбрат арганізацыі Кангрэсу, ладжанага латвійскім студэнствам пад кіраўніцтвам ветлівага гр. Раўдэнса, старшыні Латвійскага Студэнскага Саюзу. Арганізацыю сёлетняга Кангрэсу можна лічыць прыкладам добрай арганізацыі.

Кангрэс быў закончаны 15 жніўня разьвіталым банкетам на чэсьць вучасьнікаў Кангрэсу Студэнскай Конфэдэрацыі, пасьля каторага разьвіталася беларуская дэлегацыя з прадстаўнікамі іншых нацыяў, вывозячы прыемныя ўспаміны аб погасьціннасьці латвійскага студэнства.

Наступны чарговы Кангрэс СІЕ. адбудзецца ўлетку 1933 г. у Вэнэцыі.

Б. Р.

„Беларуская Крыніца“ выходзіць у месяцы верасьні сёл. г. — 10-га, 20-га і 29-га дня.

Літоўская перамога.

На пачатку сёлета года, як прыпамінаем, была ўзняўшыся вялікая заваруха між немцамі і літоўскім урадам у справе Клайпеды. А справа гэта ў тым, што клайпедскія немцы, ці лепш сказаць зьнемчаньны літоўцы, пачалі паступаць так, як бы коіна гэта была ня часткай нераздымнай Літвы, а складовай часткай Нямеччыны. На чале гэтага руху стаяў Бэтхэр, старшыня Клайпедзкага аўтаномнага ўраду. Дайшы ўрэшце да таго, што прадстаўнік літоўскага ўраду, губэрнатар Клайпеды Мэркіс, арыштаваў Бэтхэра і на яго месца назначыў другога. За клайпедскіх немцаў заступіўся нямецкі ўрад. Справа апынулася ў Лізе Народаў, дзе 20.ІІ сёл. г. выйграла Літва; тады немцы справу гэту ськіравалі ў Міжнародны Трыбунал у Гаагу, даказваючы, што ўрад літоўскі парушыў клайпедскую аўтаномію, якую ён у 1923 г. падпісаў.

У Трыбунале разгляд споркі цягнуўся даволі доўга. Выглядала, што Літва прайграе. Аднак сталася інакш. 11.VIII сёл. г. Трыбунал большасцю 2/3 галасоў аб'явіў прысуд, у якім сьцьвярджае, што літоўскі ўрад, сьпісаваньні са становішча старшыня клайпедзкай дырэкторыі, паступіў згодна з міжнародным правам агулам і з статутам аўтаноміі Клайпеды. бо старшыня гэты парушыў суверэннае права Літвы на Клайпеду.

Праўда, у прысудзе Трыбуналу ёсьць пункты і не на карысьць Літвы, але яны няістотныя, цалком другарадныя.

Газэты пішуць, што на прыхільны для Літвы прысуд падзеі, не гаворачы аб падставах праўных, так жа і той факт, што літоўскі ўрад, дужа заостраньні адносіны з немцамі ў Клайпедзе пасля звальненьня Бэтхэра, як мог, так лагодзіў і ні ў чым ня звязіў і не парушыў культурных і палітычных правоў нямецкага насельніцтва.

Па гэтай-жа лініі пашоў і Міжнародны Трыбунал: ён цвёрда падчыркнуў суверэннае права Літвы на Клайпеду і адначасна сьцісла і прыгожа агарманізаваў права гэта з аўтаноміяй Клайпедзкага краю.

Прысуд Трыбуналу ўжо літоўскае грамадзянства, як у Коўне, так і ў Вільні, прыняло з вялікай радасьцяй.

У Коўне адбываліся публічаныя аб спра-

3 газэт.

„Białoruski wrzód“.

У газэце „Діло“ былі друкаваны матэрыялы аб савецка-польскіх перагаворах у Рызе з 1921 г. „Діло“ паміж іншым пісала, што Саветы прапанавалі Польшчы ўкраінскія павёты на ўход ад Збруча (Камянец-Падольскі, Пракураўскі, Канстантынаўскі і інш.) і што польская дэлегацыя адказалася ад таго па дарка.

На гэта адказвае сябра польскай дэлегацыі ў Рызе б. міністар Л. Васілеўскі, які ў пісьме ў рэдакцыю „Діло“ сьцьвярджае, што ніякіх падобных прапанаваньняў з боку Саветаў адносна ўкраінскіх павётаў ня было і гэтая справа ў кругу польскай дэлегацыі не абгаварывалася. Што ж датыча беларускіх павётаў, то такая гутарка была. Л. Васілеўскі ў гэтай справе піша даслоўна так: „калі ў Рызе вяліся перагаворы, можна было вычуць, што большавікі былі прыхільны да шырэйшых тэрыторыяльных уступак, але толькі коштам Беларусі. Калі б гэту справу польская дэлегацыя паставіла рубам, то Польшча магла б атрымаць Мэнск і блэй...! Але большасць польскай дэлегацыі з п. С. Грабскім на чале, гэтаму рашуча супрацівілася і на гэту тэму ў польскай дэлегацыі ішлі гарачыя спрэчкі“.

ве Клайпедзкай лекцыі, якія праз радзь перадаваліся шырокаму сьвету. Адбываліся там так-жа публічныя маніфэстацыі, у якіх шырокія сьлаі насельніцтва прымалі ўчасьце, выкажачы сваю радасьць.

Віленская літоўская газэта „Viln. Rytujus“ (17.VIII.32) гэтак канчае артыкул „Trečias laimejimas“ аб гэскім прысудзе: „...Літоўскі народ па гэтым прысудзе, як і па прысудзе 15.X.1931 г. (у справе беспасрэдных камунікацыйных зносінаў з Польшчай — прып. ред.), можа сьмела казаць — у Гаагу ёсьць справядлівасьць“.

Ад сябе гэта можам толькі пацвердзіць, дадаючы адначасна, што і літоўскія палітыкі і дыплёматы ўмела і з шчырай любоўю Бацькаўшчыны працуюць каля вялікай справы ўмацаваньня маладой літоўскай дзяржавы.

М. К.

Чаму Польшча не хацела Мэнска, мы ведаем; паводле слоў таго самага Грабскага, „żeby nie mieć w Polsce białoruskiego wrzodu“. Але чаму Саветы хацелі яго павётыца — згадаць трудна. Магчыма і яны не хацелі „беларускага вераду“, а магчыма і тое, што хацелі гэты „верад“ аддаць Польшчы. Але Саветы патрафіць і цяпер зрабіць тое, чаго ім не ўдалося ў Рызе: яны аб'яўляюць чыста беларускія раёны, як Койданаўшчыну, польскімі нацыянальнымі раёнамі, чым як-бы аддаюць гэты раён „этнографічнай“ Польшчы..

Пустое самахвальства.

Польская часопісь „Wschód“, якая мае на мэце будзьняны ўсходні народы а так-жа інфармаваньне аб іх народна-палітычным і культурным жыцьці, у нумары 34 г.г. піша, што адраджэньне народы (Польшча, Літва, Латвія, Эстонія, Фінляндія) павінны ідэова памагчы адраджэньне і іншым народам, паложаным далей на ўход. Да гэтага палікана найбольш Польшча, якая „дзякуючы шырэйшым матэрыяльным магчымасьцям і овайму палажэньню, можа служыць праводнай зоркай для ўцісканых і нападаных краёў“.

Прачытаўшы гэтыя словы ў перадавіцы „Усходу“ прыходзіць думка ў галаву: няўжо рэдактары „Усходу“ прапанаваны, што гэтыя словы будуць чытаць толькі на далёкім ўходзе, а тут, у Польшчы, іх ніхто не прачытае? Бо паверыць гэтым славам могуць людзі толькі на далёкім і то вельмі далёкім ўходзе, дзе нашых „зорак“ ня відаць, а тут у нас іх ніхто не паверыць. Дык нашто гэта пустое самахвальства: няўжо толькі на экспарт?

Р.

3 беларускага жыцьця.

Цяжкае палажэньне Віленскай Беларускай Гімназіі. Зліжваецца новы 1932-33 школьны год, ад першага верасьня пачынаецца ў школах навука, а дзе Віленскай Беларускай гімназіі яшчэ ўсё нявыразна. Бяцькаўскі Камітэт гімназіі ўсё зрабіў што мог, каб забясьпечыць навуку беларускай моладзі ў сваёй беларускай гімназіі, а цяпер астаецца адно: што на гэта скажучь польскія школьныя ўлады.

Бяцькаўскі камітэт сваёчасна падаў у Кураторыю адпаведных кандыдатаў на ды-

inż. Ad. Klimovič.

Samapomač u žyćci narodaŭ.

Varunki dla kooperatyŭnaj pracy.

Usio vyšejskazana je až nadta vyrazna šviedčyć ab karyściach, jakija narod moža mieć z samapomačy arhanizavanaj u formie kooperatyŭnaj. Histryčny-ž pierahlad roźvitku hetaj samapomačy ŭ paasobnych narodaŭ pakazvaje miž inšym, što: 1. da samapomačy ludzi bralisia „a 12-taj hadzinie,“ h. zn. tady, kali biada była ŭžo najbolšaj i nijakaj inšaj pomačy ŭžo nieadkul bylo dastać; 2. što samapomačy hetaj ludzi nia ŭžyvali šlepa, ale lačylisia jeju pierad usim imienam ad taho, što im bala: anhljcy — ad vyzysku pryvatnych handlaroŭ, francuzy — ad niastačy ramiesnych majsterniaŭ, niemcy — ad niastačy hrašej na zvarot i ździrstva niasumlennych lichviaroŭ, dancy — ad niavyhodaŭ razdrobnaści sialanskich haspadarak i h. d. i što 3. kooperatyŭnaja samapomač roŭna ŭspamahaje jak małyja, tak i vialikija narody, — jak sto hadoŭ tamu nazad, tak i pa siahoŭniašni dzień.

Pry ŭsim hetym adnak nielha думаць, што прыхожа і проста пышная kooperatyŭnaja kvietka zdolna vyraści pry ŭslakich umovach i na ŭslakaj hlebie. Nie! Kožny haspadar viedaje, što ŭradžaj z pola budzie tym bolšy, čym lepš i staraŭniej jon heta pole pryhatuje—vykarčuje, ačyścić z pyrniku, asotu i inšaha pustaziella, abrobić i pahnoić. Biez papiaredniaha pryhatavaŭnia hleby nia budzie ŭradžaju, choć-by siejałasja i hetu hlebu niaviedama jak darahoje i dobreje siaubovaje ziernie. A pryčyna takoha nieŭradžaju budzie nie ŭ pasieŭnym ziarniaci — bo samo pasabie jano dobreaje, — a tolki j vyklučna ŭ niepryhatavanaj hlebie.

Taksama majecca reč i z duchovym zierniem, z dumkaj choć-by takoj kooperatyŭnaj samapomačy. Heta dumka, jak bačym, zdolna dać navat vialiki ŭradžaj, ale taksama z tym tolki

varunkam, što hrunt pad jaje musić być ŭžo pryhatavany.

Dumka kooperatyŭnaj samapomačy była nazvana zierniem duchovym; dziela taho i hrunt pad jaje, hleba pavinna być i sapraŭdy jość tak sama duchovaj. Hetaj hleбай jość sama ludzkaja duša. Kab-ža ŭ dušy dy pryvilasia i zaradziła niejkaia dobraja dumka, treba hetu dušu ludzkuju taksama adpaviedna pryhatavać, treba z jaje vykarčavać usio dzikaje, čužoje, treba jaje vypalać, uspachać, treba pahnoić i tady tolki zasiejać.

Samo araŭnie—baranavaŭnie nie daje čalavieku nijakaj karyści, a vymahaje nia raz sapraŭdy kryvavaha potu, a hnajeŭnie — i vialikich vydatkaŭ hrašovych. I adnak nihto z razumnych haspadaroŭ nia skaža, što abrablaŭnie i hnajeŭnie ziamli jość čynnaściaj lišniaj, a navat niepatrebna; nihto hetaha nia skaža, bo viedaje, što kali ziamli nie pryhatuje, dyk nia tolki nia budzie mieć ŭradžaju, ale budzie mieć i straty: jak pasieješ, tak i pažnieš.

Toje samaje i z pryhatavaŭniem hleby pad pasieŭ duchovy. Pryhatovyvać hlebu treba, choć heta praca i ciažkaja, i kaštoŭnaja, a pry siaŭniašnich nienormalnych varunkach navat nia ŭsiudy blašpiečnaja; pryhatovyvać treba, choć sama siabie heta praca nie aplačyvaje, a tolki patrabuje na siabie biazmiežnych achviar; pryhatovyvać treba, bo biaz hetaha najlepšaje duchovaje zierne abo susiom nia ŭzyjdzie, abo kali i ŭzyjdzie, dyk napeŭna zasochnie i prapadzie. Pryčyna-ž hetaha budzie nia ŭ jakaści ziarniaci, a tolki i vyklučna ŭ niapryhatavaŭni duchovaj hleby, pryčyna budzie ŭ napaŭovu dzikaj i pustoj abo čužym pustaziellam zapoŭnienaj narodnaj dušy.

Klučom, što adčyniaje skarby ziamielnaj ŭradžajnaści, jość siakiera i łom — na karčy, matyka — na pustazielle, pluh, barana, pahnoi i ziernie — na samy hrunt. Klučom-ža da ludzkoj dušy kožnaha narodu jość zaŭslady jaho rodnaia kultura. Rodnaja tolki kultura moža adčynić i zrabić ahuľna dastupnymi skarby narodnaj dušy. Histryja nia viedaje nivodnaha pry-

kładu, kab narod, straciŭšy svaje kulturnyja skarby, moh mieć sapraŭdny dabrabyt. Zatoje naadvarot, jak tolki jaki-niebudž narod vyzvaliŭ z zaležnaści svaju dušu, svaju kulturu, jon šybkimi krokami dachodziŭ i da ŭsiestaronnaha dabrabytu materyjalnaha.

Dosyć uspomnić tut choć-by, što prodkami klasyčnych formaŭ kooperacyi nia byli narody duchova zaležnyja ad kahości čužoha. Nie, kooperacyja vyrasła z starych i historyčaj niepravych kulturnych skarbaj narodaŭ: anhielskaha, hiernanskaha, francuskaha... Bolej taho. Navat karystacca vypracavanymi ŭžo, a znača hatovymi formami kooperatyŭnaj samapomačy mahli tolki tyja narody, jakija prad tym ŭžo prabudzišiasia kulturalna. Pyšnaja siahoŭnia kooperacyja českaia, latyskaia, finskaia pryvilasia tolki tady, kali ŭ hetych narodaŭ była prabudžana da žyćcia ichnaja rodnaia kultura. A znača, ani čechi nie tvaryli kooperacyi na kultury niemieckaj — choć jana ŭ ich była tady ŭ silie i ŭ modzie, — ani latyšy — na kultury rasiejskaj, ci taksama niemieckaj, ani finny — na kultury švedzkaj: usie hetaja i inšaja narody špiarša praarali praz svaju narodnuju dušu baraznu svajej rodnoj, nacyjanalnaj kultury i tady tolki siejali tudy dobra-rodnaie ziernie kooperatyŭnaj samapomačy. Uradžaj byŭ peŭny i my jaho siahoŭnia padziŭlajem.

Z asablivym urešcie naciskam treba zaznačyć, što i ŭkraïnskaia kooperacyja, ab katoraj była mova vyšej, nia ŭznikła sama praz siabie: jaje papieradžała doŭhaja achviarnaja praca kulturna-adradženskaja. Takaje choć-by tavarystva „Prosvita“ anahdaj (1928) abychodziła 50-ya ŭhodki svajej zaslužonaj pracy. Z hetaha dobrych poŭkapy hadoŭ pajšlo na padhatouku i raz bolš, inšy raz mienš udaŭlja praby haspadarčaj pracy naahu i kooperatyŭnaj — asabliva. Ukraïncy razumieli kaniešnaść takoj pracy, pry hetaj pracy vytryvali i dziakujučy hetamu tolki zaslužona siahoŭnia karystajucca jejnymi pladami — karyścičaj z kooperacyi.

Vyvad zhetul jasny, što pierš čym siejać

рэктура гімназіі. Аднаго Кураторыя зацвердзіць адмовілася, астаўся кандыдат другі, але гэтага другога Кураторыя да гэтай пары яшчэ зацвердзіла, ані адмовілася зацвердзіць. Паданы так-жа і амплект вучыцель у зацверджанне і такома ніякага адказу няма. Словам, улада, ад якой залежыць лёс нашай гімназіі, ўсё яшчэ маўчыць.

Каб прысцягнуць у час раз'вязку няпэўнага цяпер палажэння гімназіі, Бацькаўскі камітэт дня 17 г. м. паслаў дэлегацыю ў Міністэрства асветы ў Варшаву, але і там нічога канкрэтнага дэлегацыя не даведалася. Адзіна толькі Віленскі Ваяводскі ўрад паставіў справу канкрэтна ў адносінах да гімназіі: — прыслаў паперу, каб асвабалдзілі памешчэнне, дзе ласюль месціцца гімназія. Як акаячальна разрашыць польская ўлада лёс Віленскай Беларускай гімназіі, хіба-ж хутка будзем ведаць, бо за тыдзень мусюць ужо распачацца заняткі ў школах.

Паварот з Амерыкі кс. Шутовіча. У мінулым суботу 20 г. м. вярнуўся на бацькаўшчыну вядомы змагар за правы беларускай мовы ў каацэлю кс. В. Шутовіч. Кс. Шутовіч прабыў у Амерыцы больш 3-ох гадоў.

Ксяндзоў беларусаў пасылаюць або ў польскія, або ў маласьведамыя нацыянальна беларускія парафіі. Мы няраз ужэ пісалі аб палітыцы Віленскага р. к. арцыб. Ялбжыкоўскага адносна беларусаў. Гэта палітыка праяўляецца і ў тым, што арцыб. Ялбжыкоўскі пасылае ксяндзоў беларусаў або ў польскія, або ў маласьведамыя нацыянальна беларускія парафіі. Пасылае назначэння ко. Рэшацы ў чыста польскую парафію на захадзе Беларэток, апошнімі часамі ў той-жа бок накіраваў кс. А. Лёвош у парафію Стэрасельцы. Словам, арцыб. Ялбжыкоўскі пасылае ксяндзоў — беларусаў туды, дзе наймеш беларускай народнай свядомасці, або ў чыста польскія парафіі, а ў беларускія парафіі, дзе народ дамагаецца навукі Праўды Божай на беларуску, ён пасылае ксяндзоў палякоў.

„Leki na żdzieki“ — Пад гэтым назовам, як № 1 „Коопэратыўнай Бібліятэкі“, выйшаў з друку коштам Віленскага Андэлу БІГІК жароткі „папулярныя варыянты коопэратыўнай самапомачы“. Кніжку напісаў Івж. Клімовіч.

Тытул і падтытул кніжкі гавора аб ейным зьмесьце: выгумачаны тут найважнейшыя прычыны сучаснага крызісу, паказана,

Новы р.-каталіцкі біскуп у Пінску.

На мейсца памёршага сьвятэйшага вясной у Пінску р.-к. біскупа Ж. Лазіскага, адпаведна ўлады назначылі туды біскупам ксяндза Казімера Букрабу, які дагэтуль быў дэканам у Бэрасьці. Анагдай 21 г. м. адбылася ў Вільні канэкрацыя (пасьвячэньне) новага біскупа, а ў наступную нядзелю 28 г. м. мае адбыцца інгрэс (урачысты ўходзіны) гэтага біскупа ў сваю Пінскую катэдру.

Чым ёсьць для Беларусаў на будучыню гэта назначэньне новага біскупа, пакуль што згадваць ня будзем: скажам аб гэтым сваё слова, калі пабачым і пачуем, як новы біскуп будзе адносна беларусаў паступаць. Дагэтульшнія кр. кі, як адпаведных уладаў, так і самога біскупа-номінага не пазваляюць аднак мець ружовых надзеяў на гэту будучыню: улады пры назначэньні біскупа не кіраваліся нашым сьлішным жадааньнем, каб для беларускага Палесься быў і біскуп беларус; ня ведаем дагэтуль таксама, ці сам біскуп-номінаг адэцыдуецца нават на працяганьне пабеларуску пры сваім інгрэсе папскай бульлі.

Словам, усё дагэтуль ідзе такім парадкам, што быццам беларусам толькі патрэбна каацэляная ўлада і яны толькі гэту ўладу мусюць шукаць, прасіць а і сьліхаць. Дагэтуль у нас так ёсьць. — Гэтакі спосаб трактаваньня патрэбаў верных у існых народаў даводзіць аднак да таго, што ня верныя шукаюць улады, але ўлада шукае сабе верных і... ня можа іх знайсці.

Ці каацэляныя ўлады выключаюць гэту апошнюю магчымасьць на Беларусі? Ч.

Як ішчыя народы з гэтым крызісам змагаліся і змагаюцца і як да самапомачы брацца нам, беларусам.

Кніжка гэта вельмі на часе і каштуе ўсяго 25 грашоў. Галоўны адрас: Bielaruskaja Kniharnia „Pahonia“, Wilnia, Zawalnaja 6—10.

„Царква і Народ.“ Пад такім загалоўкам апошнімі днямі паказалася ў сьвет беларуская праваслаўная часопіс. Часопіс гэны мае выходзіць раз у месяц. Зьмест часопісі рэлігійна-грамадзкі. Адрэс адміністрацыі „Ц. і Н.“ — Вільня, Завальная 6—10. Выдавец Яхім Красоўскі, рэдактар — Іван Балтручак.

3 Польшчы.

Чаго ня могуць забраць сэквестратары? Нядаўна ўрад выдаў распараджэньне з разьясьненьнем чаго я маюць права забіраць сэквестратары за падаткі. А іменна, не падлягаюць сэквестру:

Спронт хатні, пасьцяць, хуоць (бяльб) і штодзённая вопратка неабходная для гаспадары і яго сям'і; запаа ежы і апалу на адзін месяц; прадметы і сьр'е неабходныя для асабістага заробтку, пражываючага з рук працы; прадметы неабходныя для выконваньня службовых абавязкаў; заплата за працу неабходная на ўтрыманьне працаўніка і яго сям'і ў працягу тыдня; запамога атрыманая з мэтай ратуны ад хваробы або якога іншага няшчасьця; прадметы олужачыя для рэлігійных практык або для навукі; ганаровыя азнакі, шлюбныя прысьвечэньні, фамілійныя дакуманты і іншыя прадметы характару асабістага.

Сьмерць жонкі Прэзыдэнта Польшчы. У мінулым тыдні 18 г. м. памёрла жонка сучаснага Прэзыдэнта Польшчы М. Мааццкая.

3 заграіцы.

У Нямеччыне і пасылае выбараў у парлямэнт нутраная фэрмэнтацыя не ўспакілася. Гітлераўцы (вародныя соцыялісты) хоць і пасылае выбараў ня маюць абсалютнай большасьці, дамагаюцца ўлады ў дзяржаве. Ш. урмовны батальёны вародных соцыялістаў з неслабучай энэргіяй праяўляюць сваю агрэсыўнасьць далей. Сучасны ўрад, ратуе сваю „павагу“, завёў даражны суды. Апошнімі часамі даражны суд засудзіў 5 гітлераўцаў на кару сьмерці. Гітлераўцы паднялі пратэст супроць гэтага прысуду. Адзіна прамоўца гітлеравец на вечы заявіў, што гэты прысуд ёсьць сыгналам, які ўзварушыць усю Нямеччыну.

Голад, зладзейства і суровыя кары ў ССРР. Бальшавікі ніяк ня могуць наладзіць жыцьця, каб забясьпечыць „святую“ ўласнасьць дзяржавы ад голодага насельніцтва.

Пасыла забараньня камуністамі ўсіх багачыяў зямлі на ўласнасьць дзяржавы і сколектывізаваньня варштату працы, насельніцтва ССРР апынулася ў поўнай залежнасьці

u ludzkija duży ziemi kooperatywnaj samopomocy, treba hetyja duży uspachać rodnej kultury. Tam-ža ūznoŭ, dzie heta kultura ū zaniapadzie, tam treba jaje adbudawać, adnawić, choć-by heta kaštavala nietviedama kolki. I tut urešcie prychodzimo da vysnawu, što kulturalnaje adradžeńnie narodaŭ nia jość pustoj vydumkaj, biaz nijkajaje ūnutranaje vartaści, nia jość niečyjm kaprysam ci ūpadabańnem: nie, kulturalnaje adradžeńnie narodu heta żyćciovaaja kaniešnaść, biez katoraj narod nia maje ludzkich pravoŭ i biez saznanńa wiečna hibiye ū bładzie i panizeńni.

Mahčymaść kooperatywnaj samopomacy ū bielarusou.

Koždy choć kryšku ūvažnjejšy čytač papierednich radkoŭ chiba-ž zadaść sabie ūrešcie pytańnie ab praktyčnym značeńni hetych razvažanńaŭ dla našaha bielaruskaha narodu naahul i pad Polščaj — asabliva. Ci ū nas bielarusou moža kooperacyja tak raźvivacca i davać nam hetulki karyści, jak my heta siańnia bačym napr. u ŭkraíncaŭ?

Adkaz na heta pytańnie zaleža ad taho, jak chutka narod naš, u svajoj masie, ūsviedamicca nacyjanalna i kulturalna i jakoje jahonaje budzie ūsviedamleńnie kooperatywnaje.

Ūsviedamleńnie nacyjanalnae pavinna jsci pobać i roŭna z adradžeńniem našaj narodnaj kultury. Jak niemcy, anhielcy, łatyšy, estoncy, ŭkraínacy i inšyja narody budavali ū slabie kooperacyju na svajej rodnej, a nie na čužoŭ kultury, tak treba rabić i nam bielarusam. I nam rodna-ja kultura — żyvoje bielaruskaje slova, bielaruskaja hazeta, knižka — musiać być mocnym fundamentam, na katorym majemsia budawać svoj dabrabyt.

Skaža moža niechta, što škoda času i sił kapacca ū svajoj biednacie dy što lepš zrazu vyjšci na „poŭnyja vody“ i vykarystać kulturu čužoju.

Na heta adkaz prosty. Nie adna i nia dźvie byli ūžo proby budawać u nas kooperacyju na asnovie čužoŭ kultury. A hdzie-ž plady hetaj kooperacyj siahońnia?... Spalahać na samuju tolki čužoju kulturu, biaz kultury sobskaj, heta ta-

koje samaje lohkadumstva, jak lohkadumstvam i dziacinstvam jość chacieć haspadaryć samymi tolki pazyčanyimi hrašmi, nia majučy hrašej svajich: raniej ci pažnlej, ale bankroctva abaviazkavaje.

Treba dziela hetaha mieć svoj kapital sobski, svaju rodnuju kulturu. Nie bahataja mo' ja-na ū nas siańnia, ale vykakacca jaje nam nielha, jak nielha vykakacca svalch bačkoŭ dziela taho tolki, što jany biednyja, ciomnyja: nie, nie vykakacca ich treba, ale ūsiami siłami ich vučyć, im pamahać. Hetak tvaryli svaju kulturu ūsie narody, hetak musim rabić i my, bielarusy.

Tut-ža treba skazać, čamu kooperacyja hetak patrabuje ad narodu jaho sobskaj kultury, a nie zdavalajacca kulturalaj čužoŭ. Kulturalaj nia jość umieńnie sioje-toje pračytać i z hrachom napalovu rašpisacca: treba prynamsia ūsio napisanaje dobra razumieć i samomu ūmieć skazać ci napisać toje, što dumaješ. Heta-ž mahčyma tolki ū tej movie, u jakoj narod dumaje. Narod naš dumaje pabielarusku i tamu kultura jahonaja musiać być bielaruskaj.

Kooperacyja jość spravaj hramadzkaŭ i dziela taho patrabuje ludziej, katoryja-b razumieli nia tolki jak hetu spravu pavieści, ale i jak jaje skantralavać. I tut patrebna rodnaŭja kultura, bo jana tolki zdolna hetych ludziej adpaviedna pryhatavać.

Što datyča h. zv. kooperatywnaha ūsviedamleńnia, dyk heta jość ūžo vynik bližejšaha teoretyčnaha i praktyčnaha zacikaŭleńnia kooperacyjaj. Pravilam pry hetym jość nie chapacca adrazu za rečy vialikija, a ciarpliva pačynać ad najlahčejšych, vytryvała spalahaajučy pry hetym pierad usim na svaje sobskija siły. Jakuju i hdzie zakładać kooperatyvu pieršaj, zaleža ad taho, jakija jość danyja da raźvićcia. Ahulna pryniata ličyć kooperacyju spažyvieckuju najlahčejšaj, a vytvorčuju — najciažejšaj; kooperacyja kredytovaja stail pasieredzinie.

Što-ž robicca siahońnia ū nas, bielarusou pad Polščaj, u sensie kooperacyj? Treba pryznać, što choć slabyja pačatki, ale ūžo jość. Slabyja jany, bo nie spaluchanyja z saboj u adno cełaje. Džiesiatok—druhi kooperatyvaŭ roznaha vidu nat

vioscy, kooperatyŭny bank i pčalarskaja kooperatyva ū Vilni — voš i ūsio, čym mohuć aficyjalna pachvalicca siahońnia bielarusy pad Polščaj. Mała hetaha dy i toje byccam biaz kryvi, biez kaciej. A najhorš toje, što pa vloskach ūsiciaž jašče pakutuje manija „skoraj raboty“ zasnovyvać kooperatyvy na čužym fundamencie, na čužym kapitale. Usie jany z časam buduć musiać „admierci“, jak procinaturalny vybryk nienaturalnych varunkaŭ, kali zahadzja nie pieratvoracca ū instytuciju rodnuju. U adnym miejscy pojdzie heta lahčej, u inšym — ciažej. Usiudy adnak pa ich astaniecca horkaje rasčaravańnie, jak biarvieńnie i kaluhaviny pad nahami novaje, rodnae kooperacyj.

Ci my, bielarusy, hetyja pieraškody pieramožam, budzie zaležyć ad taho zapasu sił, jaki my zdabudziem u budavannj svajej rodnej bielaruskaj kultury. Na heta patrebny siły nia tolki adzinak, ale i celych arhanizacyjaŭ, jakija majuć na mecie pašyrońnie rodnej kultury. Hetkaj miž inšym arhanizacyjaj jość Bielaruski Instytut Haspadarki i Kultury, jaki šeš hadoŭ ūžo, ad 1926 h., pracuje nad pašyrońniem i bielaruskaj kultury i kooperatywnaj ūsviedamaści. Hurtki Instytutu na vloscy, heta vldavočnyja kletki, heta vohniščy našaha narodnaha dabrabytu. Pracujučy kulturalna ū hetych hurtkoch z bielaruskaj hazetaŭ, z bielaruskaj knižkaj u rukach, mimavolna i časta niešviadoma pryhataŭlajem hrunt i dla rodnae kooperacyj, a praz jaje — dla moralnaha i materyjalnaha dabrabytu našaha narodu.

Pašyrajma-ž našu rodnuju kulturu, bo ū joj naša budučynia! Pašyrajma z tym bolšaj samachvialnašciaŭ, bo ū abladneńni svalm narod naš siahońnia dachodzić da „hadziny 12-aj“, nijkajinie adkul pomačy nia maje, potreby i balački narodu pierarastajuć jaho samoha, a kooperacyja ratavala i ratuje ūsie, chto tolki ūmieła za jaje chapajacca.

Paznajma-ž kooperacyju i my, bielarusy, i hdzie tolki možna — zastasujma jaje! Pola da pracy tut dosyć usim. A Intelihencyja naša musila-b zrazumieć urešcie, što jejnym zadańniem jość nia olki žydańnie, ale i tvareńnie narodnaha dabra.

Д а н а с п і ш у ц ь.

З ДЗЕЙНАСЬЦІ БЕЛАРУСКОЙ КООПЭРАТЫВЫ.

Баяры, Нясвіскага пав. У нас ёсць свая коопэратыва. Наша коопэратыва абымае нашу вёску і суседнюю вёску Вялікую Ліпу. Тып нашай коопэратывы — малачарня. Наша малачарня коопэратыва мае цяпер 196 сяброў і зарэстраваны 312 кароў. За 1931 год наша малачарня перарабіла 159 838 літраў малака і выпрадукала 7.188 кіляграмаў масла.

Агульны абарот гандлю за год раўняецца 24.375 зл. 76 грош. Паявы капітал малачарні ў сёлетнім годзе — 7.383 зл. 68 гр. За год павялічыўся паявы капітал на 1.376 зл. 64. Задэкларавана, але ня ўплачана паяў на 3.536 зл. 36 гр.

Нярухомае маёмасць малачарні (будынак) ацэнена на 10 825 зл. Рухомая маёмасць ацэнена на 3 995 зл.

На 1.V. 1932 г. малачарня мела даўгу 6.948 зл. 63 гр. Малачарні гінаваты — 666 зл. 45 гр. Гатоўкі ў касе было 620 зл. 26 гр.

Апрача гэтага, наша малачарня мае сваю малачную краму ў Баранавічах, дзе прадае свае малочныя вырабы.

Словам наша коопэратыва разьвіваецца і нямае дае карысці арганізаванаму ў коопэратыве сялянству. Коопэратар.

ГАСПАДАРЧЫ КРЫЗЫС ЗМАГАНЬНЕЗІМ.

Сьвіслач, Ваўкавыскага пав. Вельмі многа цяпер пішучы, а яшчэ больш гавораць аб гаспадарчым крызісе, але вельмі мала робяць, каб перамагчы гэты крызіс. Адно толькі нараджаюцца, як змагацца з крызісам. Конфэрэнцыям дзеля змаганьня з крызісам дык і канца няма. Збіраюцца, раздзяцца, пішучы адозвы, заклікаюць людзей да змаганьня з гэтай неварнальнай праявай у жыцці, а работы змаганьня з крызісам усё няма і няма, крызіс-жа сам спыняцца ад прыгожых слоў лардчыкаў аві думам і ўсё пашыраецца. Работнікі галадуць, а сяляне амаль дарма аддаюць свой цяжка выпрацаваны прадукт.

Нашы сяляне ўжо перасталі курць, бо няма за што купіць і пачкі махоркі, а работнікі запіснулі жытвы ў дзягу сабе і сваім

ад дзяржаўнай ўлады. Дзяржаўная ўлада аталася панам і валадаром усяго, а насельніцтва — бядакі і проста нявольнікамі. А дзе беднасьць і голад пачаў з багацьцем, там і зладзейства.

Зладзейства ў ССРР цяпер вельмі пашырылася. Крадучы ўсе і ўсюды, пераважна прадукты першай патрэбы. Крадучы хлеб, вопратку, а нават збожжа на полі; абрэзваюць каласы, „малоцяць“ на полі снапы і з поля „вымалачанае“ гэтак збожжа носяць у кішэнях. Урад, дзеля змаганьня з гэтым „зладзействам“, выдаў суровы дэкрэт, паводле якога ўсе гэткія „зладзеі“ будуць карацца сьмерцю, або катаргай ня менш як 10 гадоў.

З краю.

Нелады ў камуністычнай партыі Зах. Беларусі. Камунізм, спаткаўшыся з практычным жыццём, аказаўся толькі мрыяй матэрыялістычнай філёсофіі. Дзеля гэтага і сама ідэя камунізму што раз становіцца больш зразумелай, як тэорыя, якая ня можа праявіцца ў практычным жыцці. Адчулі гэта сяляне пад уладай камуністаў у С.С.Р.Р., пачалі гэта разумець і сябры камуністычнай партыі Зах. Беларусі. З гэтай прычыны ў радых К.П.З.Б. пачаліся нелады. Сябры партыі, якія апынуліся ў кіраўнічых органах вярхоўнага камунізму ў нашым краі, расчараваўшыся ў самой ідэі камунізму, дашчэнтна зьдэморалізаваны, пачалі абкрадаць самі сваю арганізацыю. Пасля гэтага кіраўнікі партыі пачалі ўцякаць з сваіх адказных становішчаў. За паводырамі пачалі ўцякаць з партыі і сябры радыяў.

Віленскія пельскія газеты падаюць, што апошнімі часамі з прычыны неладаў у цэнтры К.П.З.Б. дзейнасьць гэтай партыі зусім заглохла ва ўсім краі. У Наваградчыне мала дзе чуваць праяву камуністычнай работы, а ў Віленшчыне і зусім ня чуно.

Гураган. Надоечы над Суботнікамі, Лідзкага пав. пранёсся нябывалай сілы гураган, які зруйнаваў будыны і лес у ваколіцах Суботнік.

Антысэміцкая праява ў Гальшанах, Ашмянскага пав. ў панядзелак 15 г. м. дайшло да забурэння. Сяляне выйшаўшы з касцёла, падражнены захаваннем суседнячага з касцёлам жудка, накінуліся на хату іцкі і хацелі яе зьдэмаляваць. Паліцыя на-тоўп разганяла і заварушэнне ўсмірыла. Цяпер у гэтай справе вядзецца следства.

сем'ям так, што за 1 злот пражывае цэлы дзень сям'я 4—5 душ. На мой пагляд, няма чаго чакаць і спадзявацца, што конфэрэнцыі сільных гэтага сьвету сваімі адозвамі, загадамі ды распараджэньнямі перамогуць крызіс і ашчаслівяць беларускіх сялян і работнікаў. Калі трэба самім змагацца за лепшую долю. Прадусім трэба нам арганізавацца ў свае беларускія арганізацыі, закладаць сваю беларускую коопэрацыю; арганізаваць коопэрацыю ня толькі раздэльча-спажывецкую, але і вытворчую. У коопэрацыі трэба аб'яднаць усе нашы беларускія сілы вытворчасці і спажывецтва. Нічога ня даць за бязцэн свайго і ня браць дарагога чужага. Вось наш беларускі спосаб змаганьня з крызісам і нашай злыбдой. М. Л.

„TANNY SOBSKI DOM“ tady budzie tannym, kali stracha budzie pakryta čystaj cynkawaj blachaj, katoraja daje absolutnuju hwarantuju doŭhatrywa-laści i nie patrabuje nijakaj konserwacyi. Dokazam hetaha jość niżejzmie-ščany žmiejst adnaho z mnohich paświedčańniaŭ.

Hetym świedču, što stracha domu u Lwowie pry wul. Sobieskaha 1. 3., katoraha žjaŭ-lajusia kiraŭnikom, pakryty byŭ u 1853 h. čystaj cynkawaj blachaj, katoraja tam lažyć pa siahoŭniašni dzień. Heta blacha da siahoŭnia nachodzicca ŭ zdawalajučym stanie i miajskami tolki byŭ paškodžana ŭ časie polska-ukrainskich bajoŭ u 1918-19 h. i hetyja miajsy byli napraŭлены nowaj blachaj.

INŻ. KAZIMIER WINIARZ

Lwoŭ, dnia 1 čerwienia 1932 h.

Kiraŭnik Addzielu Budynkaŭ Akružnoj Dyrekcyi P.K.P. ŭ Lwowie

Dziela taho kryj strachu čystaj cynkawaj blachaj.

„BLACHA CYNKAWAJA“: Biuro prodaży polskich walcoŭniaŭ cynku,

Sp. z o.p. w KATOWICACH Marjacka 11

daje biazpłatna ŭśialakija wyjaśnienie i technicznyj parady.

З Вільні.

Полёнізацыя Вострай Браны. Абраз Маці Божай ў капліцы Вострай Браны ў Вільні праз вякі ўзбудзіў вялікую чэсьць для Маці Божай усяго краю, Беларусі і Літвы. На чэсьць Маці Божай у Вострай Бране народ беларускі і літоўскі стварыў гімны-песні, якія ў молябах на чэсьць Вострабрамскай Маці Божай — апякуні Краю раздаюцца па ўсяму краі. Вялікую так жа чэсьць Вострабрамскай Маці Божай мае і сярод мяйсцовых палякоў.

Дзеля таго, што Абраз Маці Божай ў Вострай Бране мае так вялікую чэсьць сярод беларусаў, літоўцаў і палякоў, надпісы на сьценах капліцы Вострай Браны, выражаючы чэсьць для Маці Божай, да гэтай пары былі палацінскі, як у мове інтэрнацыянальнай, на раўні ўважанай каталікамі, беларусамі, літоўцамі і палякамі. Цяпер жа, гэтыя лацінскія надпісы маюць быць заменены польскімі.

Замена напісаў на Вострай Бране лацінскіх польскімі абражала б пачуцьці народныя і рэлігійныя як беларусаў, так і літоўцаў, а дзеля гэтага трэба, каб адпаведныя духоўныя ўлады да гэтага не дапусьцілі.

Наша пошта.

Ж. в. Фэльетон гэтым разам слабаваць — няма ў ёй заканчэньня думкі, а дзеля гэтага да друку не на-даецца.

Вількоўшчыку. Верш перадалі ў „Шл. Мол.“ Калі ўжо маеце ахвоту тлумачыць, дык тлумачце што-небудзь паважнае.

Чаю. Газету Вам пасылаем акуратна, бракуючыя нумары высылаем.

Гаўрыльчыку. Спагадаем, але памагчы ня можам.

Лешуку. Дзякуем, карыстаем. Пішыце часцей.

ADKAZ JURCY NA „PANSKAJE IH-RYŠČA NA NOWY ŁAD“.

I durny-ž ty, jak barani!
Zdziwawaŭsia—i čaho?
Što hulaje modna pan?
Što chwataje dla jaho?

Što-ž ubačyŭ ty dziŭnoha:
Pan u dudku swaju dźmieć?
Kab ty bačyŭ hdzie takoha,
Što pracuje, žnieć, hareć!
Praŭda, mudraja to šuka —
Palcam pstrykać ŭ fartaplas:
Adnak bolšaja nawuka —
„Swajo dzieła — u svoj čas.“

Sam ty widzieŭ: niet zdarouja—
Pany biely, jak ściana:
Heta ichna biezhaŭoŭje,
Bo paradku ŭ ich niama.

Nahulajucca unočy,
A dniom spać, jak barany.
A jak škly ŭskładzie na wočy —
Wažny pan, ale durny!

Choć i świeciać, ŭ chacie pusta—
Ŭsio prajeli — bolš niama!
Ŭ halawie haroch — kapusta,
A ŭ duży — piakielna čma...

Nadajeli tyja žarty,
Wodka, muzyka i bał:
Pakazali čaho warty,
Dyk astaŭsia pusty žal...
I panienkam nadajela
Žyć paludzku, jak daŭniej:
Licytujuć swajo cieła —
Nia stydajucca ludziej.

Taja-ž skrynka z hałasami —
Ŭ joj aleju nie staŭčeš!
Jak swajho niama časami,
Dyk čužoha nie nalješ.

Duža stali pany redki,
Dy i tyja nos dziaruč:
Astalisia im abjedki,
Što nia žjeli, to sažruč.

Tancawali, jak zdurnieŭšy,
Dzień i noć bački, dziady:
Ŭnuki hoły, niedajeŭšy,
Raspaŭžlisia, chto kudy.

Da kaścioła časam modna
Trapić — świecki pahasić.
A jak świata jość narodna —
Až spacieje — tak spašyć.

Handal žonkami zawodziac —
Im pa ludzku ciažka żyć:
Jak sabaki čužych zwodziac...
Oj, kaliści buduć wyć!
Žywuć, kruciać, jak skacina —
I dziaciej u ich niamaš:
Pryjdzie Božaja hadzina —
Adryhniecca toj kirmaš!

Sami dobra Ŭsio umiejuc —
Čiapier wučać naš narod:
Ŭsiudy wietru jak nasiejuc,
Pažnuć buru, kab ich zwod!
I ty chočaš padlizacca:
Krywić mowu i jazyk —
Dy stydaješsia pryznacca,
Što ty Jurka, što mużyk.

Šeršć i piory admieniaješ —
Ty na pana zachwareŭ:
Što z taho ty skarystaješ,
Kab ty, Jurka, toje žjeŭ!

Jak swajho tabie nia stała,
Ty čužoha nie čapaj!
Tamu tolki češć i chwata,
Čhto pracuje — toje znaj!

Ty padliza, maładušny,
Ty ślapy, cialo, hultaj!
Bohu z tołkam budź pastušny —
Bolš pracuj, a mienš bałtaj!
„Po polskiemu“ chočaš „gadać“ —
Pradaješ za groš dušu:
Ja-ž ciabie, takoha hada,
Ŭ baśni dobra apišu.

Pana chwalić pan zatoje,
Što niama za što chwalić —
Stukni, brat, u što pustoje —
Recha hromka zahudzić.
Dyk durny-ž ty, miły bracie!
Ŭ tałalajstwa sadziš nos:
Lepš siadzieŭ-by ŭ swajej chacie:
Kudy-ž ciabie čort panios?!

W. A.